

Univerzitet u Beogradu
Filozofski fakultet
Odeljenje za psihologiju

Naslov

Instrument - Predispitna obaveza iz kursa Psihometrija 2

Članovi grupe:

Mentor/ka:

Beograd, mart 2024.

Teorijska elaboracija instrumenta

U ovom delu je potrebno vrlo ukratko navesti i definisati konstrukt koji treba da merite svojim instrumentom. Treba, takođe ukratko, navesti i definisati sve indikatore (npr. facete bazičnih crta) kojima operacionalizujete konstrukt, princip njihovog izbora (tj. model iz kog potiču) i slično. U okviru ovog dela treba objasniti na kojim modelima zasnivate svoj instrument i, ukoliko je to relevantno, zašto ste baš njih odabrali. Takođe, ukoliko pravite modifikacije u odnosu na dosadašnje operacionalizacije konstrukta, opišite izmene i objasnite razloge za njih. Potrebno je navesti kako ispitanici odgovaraju na stavke (npr. korišćenjem Likertove petostepene skale), i argumentovati način odgovaranja koji ste odabrali - ako je u pitanju standardni način odgovaranja (npr. Likertova skala kod testova samoprocene ličnosti), dovoljno je napisati da većina instrumenata koristi ovaj tip odgovaranja i referirati na neke od njih; ako su u pitanju kognitivni testovi, onda treba ukratko obrazložiti zašto je izabran baš taj konkretan način davanja odgovora koji ste odabrali. Generalno, u ovom delu treba da se nađu sva obrazloženja koja smatrate važnim i korisnim za pomoć mentorima prilikom pregledanja instrumenta.

Informisana saglasnost

Informisana saglasnost treba da bude prvi korak koji se prikazuje ispitaniku pri popunjavanju testa. Kada ispitanik otvori test, treba da mu se prikažu informacije o tome ko sprovodi istraživanje, koja je svrha istraživanja, i okvirno čime se bavite u vašem istraživanju. Ispitanika bi ovde trebalo obavestiti i o procenjenom okvirnom vremenu potrebnom za izradu testa, i objasniti da je učešće dobrovoljno i anonimno, ko ima pristup podacima i kako se oni koriste. Trebalo bi i da ostavite neku e-mail adresu na kojoj ispitanici mogu da vas kontaktiraju sa eventualnim pitanjima. Možete uputiti ispitanike da pređu na sledeću stranu i time potvrde svoju saglasnost, ili tražiti da u pitanju označe da li pristaju na učešće ili ne. Ukoliko zadajete testove u formi papir-olovka, neophodno je da ispitanici na kraju obrasca informisane saglasnosti ostave potpis (kao u [primeru](#) sa sajta Komisije za ocenu etičnosti istraživanja pri Odeljenju za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu).

Uputstvo

Pre nego što ispitanik pristupi popunjavanju testa, treba da ga upoznate sa time šta se od njega traži i na koji način on treba da odgovara na stavke. Za razliku od informisane saglasnosti koja je prilagođena konkretnom istraživanju, uputstvo za rad predstavlja sastavni deo testa tako da treba da bude formulisano “univerzalno”, odnosno na takav način da važi i za

potencijalne buduće primene testa u drugim istraživanjima. Kada budete zadavali bateriju testova za vašu validacionu studiju, pred svaki test uključite odgovarajuće uputstvo.

Ukoliko je vaš test konativnog tipa, trebalo bi da ukratko ispitanicima predočite na šta se odnose pitanja, ali u opštim terminima i bez otkrivanja tačnog predmeta merenja, da biste izbegli da utičete na iskrivljavanje odgovora ispitanika (npr. ako u uputstvu eksplicitno navedete da se bavite narcizmom, to bi moglo povećati socijalno poželjno odgovaranje jer će ispitanici znati da se ispituje socijalno nepoželjna crta, pa biste umesto toga mogli da napišete da upitnik ispituje kako posmatrate sebe i druge, ili nešto na sličnom nivou opštosti). Trebalo bi zatim da navedete na kakvoj skali će se davati odgovori (npr. da navedite značenje svakog od pet podeoka na Likertovoj skali). Poželjno je da sugerišete ispitanicima da treba da odgovaraju što iskrenije i bez previše razmišljanja.

Ukoliko koristite kognitivni test, možete biti precizniji kada navodite šta se ispituje, budući da to ne može uticati na pokazanu sposobnost ispitanika. Ipak, potrudite se da ne koristite stručnu terminologiju koja bi mogla da zbuni ili uplaši ispitanike, već da svakodnevnim jezikom objasnite koje su to sposobnosti koje su potrebne za rad na testu (na primer, umesto da kažete ispitanicima da će im biti prikazan test specijalizacije, možete reći test razumevanja prostornih odnosa). Potrebno je i detaljnije objašnjenje zadatka koji se nalazi pred ispitanikom. Treba naglasiti sve što ispitanik treba da zna da bi mogao da odgovara na ajteme, kao i način davanja odgovora (upisivanje/odabir opcije, brojevi/slova...), i vreme koje ispitanici imaju za izradu zadataka, ukoliko je test vremenski ograničen. U slučaju kognitivnih testova, pored uputstva potrebno je predvideti i primer zadatka i jedan do dva zadaka za vežbu, kako bi se osiguralo da ispitanici razumeju zahteve koji su pred njima.

Instrument

Stavke treba jasno podeliti i poređati po subskalama. Ukoliko postoje negativno reflektovane stavke, njih treba jasno označiti kao takve (zvezdicom, slovom R...). Isto tako ukoliko postoje tačni odgovori, potrebno ih je jasno označiti (npr. boldovati), ali navesti i sve ponudene odgovore ako ih ima. Sve relevantne oznake (za subskale, tačne odgovore, negativno reflektovane stavke) treba da budu objašnjene u tekstu.

Broj stavki koje treba da produkuje je minimum pet po facetu za višedimenzionalne konstrukte, odnosno oko 30 za grupe čiji su konstrukti jednodimenzionalni. Broj stavki nije striktno određen i ne mora biti isti za sve grupe, ali broj stavki unutar instrumenta treba da bude relativno ujednačen po facetima (npr. bolje je da imate po 5 ili 6 stavki po facetu nego da za neki facet imate 4 stavke, a za neki drugi 7).

Kada budete zadavali bateriju testova u svojoj validacionoj studiji, preporučujemo da uključite i stavke za proveru pažnje, u kojima eksplicitno upućujete ispitanika da označi određenu opciju (npr. broj 2) kao odgovor na stavku kako bi pokazao da pažljivo popunjava upitnik. Broj ajtema za proveru pažnje odredite sami u zavisnosti od dužine cele baterije instrumenata koje koristite (otprilike jedna provera pažnje na 50 stavki, ali ovo nije striktno). Obično je poželjno da ih imate više od jednog i potrebno je da budu ravnomerno raspoređeni, ali na takav način da ispitanici ne mogu da predvide njihovo pojavljivanje.

Saveti za konstrukciju dobrog instrumenta

Svako pitanje ili tvrdnja na koju ispitanik odgovara treba da bude što jasnije i jednostavnije formulisana, kako bi odgovori zaista odražavali osobinu/sposobnost koju želite da merite. Nejasne formulacije mogu da izazovu šum u odgovorima, pa i sistematsku grešku ako formulacija navodi ispitanike na određene pogrešne interpretacije tvrdnje/pitanja. Izbegavajte tvrdnje koje su veoma dugačke ili gramatički komplikovane - sa duplim negacijama, velikim brojem zavisnih rečenica, i slično. Slobodno se podsetite dela gradiva iz PSME1 gde smo detaljnije pričali o tome šta je dobra stavka, a šta ne, i zbog čega. Koristite laički jezik koji je razumljiv svim ispitanicima bez obzira na njihovo obrazovanje.

Kod konativnih testova, vodite računa da se jedan ajtem odnosi samo na jedan predmet merenja, i da ispitanik može sa svakim ajtemom da se jednoznačno slaže ili ne slaže (npr. rečenica “Izbegavam izlaske sa društvom jer se plašim da ću se povrediti ili osramotiti” zapravo sadrži dve tvrdnje, što može zbuniti ispitanike koji se slažu samo sa jednom od njih, recimo plaše se povrede ali ne i sramoćenja, pa ne bi znali kako da odgovore). Kada konstruišete stavke, razmislite šta se nalazi na negativnom polu vašeg konstrukta i vodite računa da slaganje sa stavkom jasno ukazuje na pozitivni pol konstrukta, a neslaganje na negativni (za negativno reflektovane ajteme važi obrnuto). Zatim, razmislite da li svi ajtemi potencijalno mogu da se odnose na sve ispitanike, bez obzira na demografske varijable, opšte životne navike i događaje (npr. tvrdnje “Plašim se da prilazim ženama”, “Uvek se uspaničim kada letim avionom” ili “Uvek na vreme plaćam parking” nisu primenljive na sve grupe ispitanika, pa ispitanici koji nisu zainteresovani da prilaze ženama, ne lete avionom ili ne voze kola ne bi znali kako da odgovore, ili bi njihovi odgovori bili pod uticajem ovih činioca koji nemaju nužno veze sa predmetom merenja).

U drugim instrumentima koji mere vaš konstrukt, kao i u nalazima istraživanja koja se njime bave možete da potražite inspiraciju za generisanje vaših originalnih ajtema. Drugi instrumenti vam mogu pomoći da sagledate raznovrsnost indikatora i da zasnovano povežete odabrane indikatore sa vašim konstruktom. Međutim, nije dozvoljeno da doslovno preuzimate

ili direktno prevodite stavke iz tuđih instrumenata, ili da jednostavno promenite red reči u preuzetoj stavki.

Reference

Na kraju treba navesti listu referenci prema [APA 7 standardima](#), sa DOI brojevima u formi linkova. Verovatno ćete za ovu obavezu imati mali broj referenci, što je u redu, jer njima potkrepljujete samo kratko teorijsko obrazloženje instrumenta.

Zahtevana forma

Rad treba predati kao Microsoft Office Word dokument (format .doc ili .docx). Ime fajla treba da bude Naslov_Teme_Instrument.doc. Font koji treba koristiti je Times New Roman, veličina 12, prored 1.5, margine standardne - 1" (2.54 cm), razmak između paragrafa 0. Tekst treba izravnati po obe margine (opcija Justify ili preko tastature ctrl+J), a tabele poravnati sa levom marginom (ctrl+L). Rad neizostavno mora imati dijakritičke znakove na slovima kao što su š, đ, č, ć, ž.